

NÁSTROJ PRO INTERAKTIVNÍ HODNOCENÍ RIZIK BeSMART – IRSKO

Úvod

Prostřednictvím nástroje OiRA poskytuje agentura EU-OSHA zúčastněným stranám platformu pro vývoj on-line interaktivních nástrojů pro hodnocení rizik. Platformu OiRA používá řada členských států EU a všechny z nich jsou jejími oficiálními partnery. Cílem agentury EU-OSHA však není jen propagovat platformu OiRA mezi-zúčastněnými stranami a vybízet členské státy k používání této platformy. Agentura EU-OSHA rovněž prosazuje obecné používání interaktivních on-line nástrojů pro hodnocení rizik a v rámci tohoto přístupu zřídila síť pro spolupráci s členskými státy, v jejímž rámci byl vyvinut vlastní on-line nástroj pro interaktivní hodnocení rizik (IRAT). Irský úřad Health and Safety Authority (HSA) vypracoval nástroj BeSMART za účelem usnadnění hodnocení rizik v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, který je určen středním a malým podnikům.

Předkládaná případová studie popisuje pojetí nástroje BeSMART a vychází z publikace vypracované Evropskou komisí.

Souvislosti

Vývoj nástroje BeSmart započal v roce 2010 na základě žádosti irskému úřadu Health and Safety Authority s cílem pomoci středním a malým podnikům se zvládnutím administrativní zátěže. Stejně jako v případě všech členských států EU je i v irském právu zakotven požadavek na hodnocení rizik v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP). V Irsku se od všech zaměstnavatelů vyžaduje, aby prováděli hodnocení rizik pracovních činností a identifikovali veškerá nebezpečí, která by mohla vést k úrazům nebo dlouhodobým onemocněním, a to v rozsahu, „v jakém jsou rozumně předvídatelná.“ Tato nebezpečí spolu s hodnocením výsledných rizik je nutné evidovat, přezkoumávat a ověřovat „v rozsahu, v jakém je to rozumně proveditelné“ (čl. 8 odst. 2 zákona o BOZP z roku 2005, Safety, Health and Welfare at Work Act, SHWA). Na základě těchto právních požadavků bylo stanoveno, že právě hodnocení rizik je činností, kterou je potřeba v Irsku podporovat širokou skupinou zainteresovaných stran. V roce 2010 začal úřad HSA vyvíjet webový nástroj pro hodnocení rizik BeSmart, jenž byl spuštěn v roce 2011. Tato zkratka znamená Business electronic Safety Management And Risk assessment Tool (elektronické řízení bezpečnosti v podnicích a nástroj pro a hodnocení rizik).

BeSMART je interaktivní webový nástroj, který byl navržen tak, aby malým a středním podnikům umožnil plnit právní požadavky tím, že je v něm možné provádět hodnocení rizik v oblasti BOZP, vést v tomto hodnocení evidenci a vytvářet o něm dokumentaci. Jeho použití je bezplatné a spravuje ho pro irské podniky v plném rozsahu úřad HSA. Nástroj BeSMART má čtyři samostatné cíle:

- zlepšit ochranu zdraví a bezpečnost,
- ušetřit uživatelům peníze,
- omezit administrativu pro uživatele a
- umožnit uživatelům jednat v souladu s právními předpisy v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví.

Těchto cílů dosahuje tím, že umožňuje uživatelům vytvářet hodnocení rizik pro konkrétní pracoviště a dokumentaci o BOZP, která je uznávána úřadem HSA.

Stejně jako v případě platformy OiRA uživatelé jednoduše navštíví webovou stránku nástroje BeSMART (www.besmart.ie) a jakmile se zaregistrují, jsou s náležitou péčí provedeni vypracováním hodnocení rizik na jimi zvoleném pracovišti. Výsledkem je interaktivní hodnocení rizik, které je doplněno o dokumentaci o BOZP (na platformě OiRA se označuje jako „zpráva“), kterou je možné si stáhnout.

Nástroj BeSMART rovněž obsahuje automatické funkce umožňující sledování, přezkum a případně rozšíření hodnocení rizik a na platformě je také k dispozici řada vzdělávacích, výukových a dalších odkazů týkajících se hodnocení rizik v oblasti BOZP.

Cílové skupiny

Malé a střední podniky představují 99 % všech irských podniků (SBA Fact Sheet Ireland (Informativní přehled o Irsku s ohledem na iniciativu „Small Business Act“), 2016). Podle tohoto informativního přehledu (2016) činil v roce 2016 celkový počet malých a středních podniků 160 000. Webový nástroj byl proto považován za účinný způsob, jak oslovit co nejširší počet malých a středních podniků pomocí omezených zdrojů, jimiž HSA disponuje. V současnosti se nástroj BeSMART vztahuje na sedm odvětví malých a středních podniků: konkrétně jde o maloobchod, pohostinství, zpracovatelský průmysl, soukromou zdravotní péči, péči o děti, stravovací služby a kosmetické služby, přičemž nejvíce nástroj využívají mikropodniky. Kromě toho se rovněž pamatuje na větší zemědělské podniky a odvětví stavebnictví. K dispozici je 475 samostatných vzorů pro hodnocení rizik pro asi 300 typů podniků zabývajících se všemi oblastmi od účetnictví a akupunktury až po dřevozpracující odvětví a služby pro mládež. Úplný seznam těchto 300 typů podniků lze najít na webové stránce (www.besmart.ie).

Zdroje (lidské a finanční)

Práce na vývoji tohoto webového nástroje započala v roce 2010. Návrh nástroje BeSMART vyvíjelo ve spolupráci se softwarovou vývojářskou firmou šest specializovaných inspektorů. Tato počáteční fáze trvala přibližně 12 měsíců. Náklady na vývoj softwaru ke spuštění nástroje BeSMART on-line činily zhruba 30 000 EUR. Roční provozní náklady na vývoj softwaru a údržbu nástroje BeSMART se v současnosti pohybují kolem 10 000 EUR.

V současnosti je za účelem zajištění kompletního provozu nástroje BeSMART zaměstnán na plný úvazek jeden hlavní inspektor, tři inspektoři a jeden administrativní pracovník. Celkem pracuje pro úřad HSA v současnosti asi 50 inspektorů přímo v terénu. V rámci těchto stávajících personálních zdrojů zabírá soustavně velkou část času inspektorů regulační kontrola stavebnictví, zemědělských podniků a chemického průmyslu. Vzhledem k této skutečnosti je iniciativa BeSMART i nadále nástrojem, kterému se dostává ze strany HSA mimořádně dobré podpory.

Čas pracovníků lze rozdělit takto: zhruba jedna třetina je věnována vývoji, monitorování a přezkumu obsahu, jedna třetina je věnována propagaci a jedna třetina interakci s uživateli.

Vývoj, monitorování a přezkum obsahu

Tým nástroje BeSMART soustavně analyzuje obsah s cílem předvídat veškeré potenciální problémy a zvažovat přidání nového materiálu na platformu s cílem zkvalitnit její obsah. Jelikož tým nástroje BeSMART tvoří čtyři zkušené inspektoři, z nichž každý má praxi v jiném oboru BOZP, o nový materiál ke zvážení není nikdy nouze. Hlavním bodem diskuse je problém, jaký nový obsah nahrát. Je třeba neustále zachovávat rovnováhu mezi snadným užíváním a odpovídající kontrolou zjištěných nebezpečí. Této rovnováhy se nedosahuje snadno a toto úsilí zabírá inspektorům hodně času.

Propagační činnosti

Tým nástroje BeSMART je odpovědný za veškeré činnosti v oblasti marketingu a propagace. Součástí těchto činností jsou bezplatné půldenní nebo celodenní prezentace nástroje BeSMART pro skupiny zaměstnavatelů a zaměstnanců po celé zemi. Tyto příležitosti k prezentaci tým nástroje BeSMART a obecně tým úřadu HSA aktivně vyhledává. Inspektoři bez všech pochyb odpovídají na každou žádost případných uživatelů nabídkou bezplatné prezentace a předvedení nástroje v místě podle jejich volby. Očekává se, že i zbývající inspektoři práce budou zvyšovat povědomí o nástroji BeSMART během svých každodenních pracovních aktivit. Propagovat nástroj mohou též inspektoři, kteří se podílí na vzdělávání. V Irsku je nástroj BeSMART začleněn do osnov řady vzdělávacích programů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví na úrovni pregraduálního i postgraduálního studia. Výsledky všech těchto propagačních činností týmu BeSMART jsou významné. V roce 2016 činil celkový počet propagačních akcí provedených týmem BeSMART 56, což představuje více než jednu akci týdně.

Interakce s uživateli

Třetí oblastí pracovní náplně je interakce s uživateli. Nástroj BeSMART je navržen tak, aby byl velmi interaktivní, a to znamená, že tým soustavně pomáhá a radí uživatelům. Tato interakce s uživateli se provádí spolehlivě a v důvěryhodném prostředí. Uživatelé mají tudíž jistotu, že když se obrátí na úřad HSA, nepřivolávají na sebe kontrolu inspekčních orgánů. Kromě toho je zde třeba zdůraznit, že inspektoři práce úřadu HSA nemají přístup k údajům, které podniky vloží do nástroje BeSMART. Veškeré účty a související údaje jsou důvěrné.

Výsledky

Kvantitativní výsledky

Nástroj BeSMART velmi úspěšně oslovil irské odvětví malých a středních podniků, pokud jde o poskytování bezplatné, ověřené a důvěryhodné metody vypracování hodnocení rizik a dokumentace o BOZP. V roce 2015 bylo v Irsku více než 160 000 malých a středních podniků, z nichž asi 90 % bylo řazeno mezi mikropodniky (SBA Fact Sheet Ireland, 2016). V roce 2017 oslovil nástroj BeSMART více než čtvrtinu všech malých a středních podniků a měl přibližně 43 000 registrovaných uživatelů.

Uživatelům přináší úspory nákladů, které se podle odhadů úřadu HSA pohybují v rozmezí 31–45 milionů EUR. Tým nástroje BeSMART uvádí, že tyto úspory nákladů jsou vyvozeny v plném rozsahu z toho, že podniky nemusejí najímat konzultanty v oblasti BOZP, aby vypracovávali hodnocení rizik a dokumentace o BOZP. Úřad HSA odhaduje, že náklady na najmutí konzultantů v oblasti BOZP na vypracování hodnocení rizik a dokumentace o BOZP činily od roku 2011 pro malé a střední podniky 1 000–1 500 EUR na jeden podnik. Jen v roce 2016 odhadoval úřad HSA úspory nákladů na zhruba 11 milionů EUR. V neposlední řadě pak počet uživatelů od uvedení nástroje BeSMART do provozu v roce 2011 každý rok stoupá.

Kvalitativní výsledky

O nástroji BeSMART se shodně pochvalně vyjadřuje jak irská vláda, tak i přední podnikatelé, sociální partneři a uživatelé v Irsku. Ti všichni mají o nástroji BeSMART příznivé mínění. Tým nástroje BeSMART všechna tato vyjádření běžně shromažďuje. Politikou úřadu HSA je usilovat před zveřejněním názoru o získání souhlasu osob, které se vyjádřily pochvalně. Ministři Ged Nash a Richard Bruton ocenili nástroj BeSMART jako velmi užitečný pro podnikatelské odvětví. Také Mark Fielding, ředitel irského sdružení Small Firms Association, v roce 2015 veřejně ocenil a doporučil nástroj BeSMART.

Nástroj BeSMART rovněž obdržel vnitrostátní i evropská ocenění. List The Irish Times udělil nástroji BeSMART v roce 2014 ocenění za inovaci v podnikání. V roce 2015 doporučil nástroj BeSMART dr.

Peter Dröell z Generálního ředitelství Evropské komise pro výzkum a inovace. Také uživatelé udávají podobně vysokou míru spokojenosti.

Součástí povinností týmu nástroje BeSMART je i sledování vnímání nástroje v řadách uživatelů. Každý rok se provádí elektronický průzkum, do kterého se zapojí 500 uživatelů. Dosud byly výsledky vždy velice pozitivní. Poslední uživatelský průzkum provedený v roce 2016 prokázal, že s nástrojem BeSMART bylo velmi spokojeno 95 % respondentů.

Potíže a omezení

Úspěch nástroje BeSMART je zjevný a umožnil úřadu HSA velice účinně oslovit odvětví, které v minulosti odolávalo zásahům v oblasti BOZP, reagovat na něj a ovlivnit je. Vystaly však potíže s jeho používáním, které jsou objasněny níže.

Hodnocení výsledných standardů v oblasti BOZP

Jistá potíž s nástrojem BeSMART vyvstává při pokusu o empirické hodnocení jeho dopadu na standardy malých a středních podniků v oblasti BOZP. Jelikož není k dispozici vhodně navržený výzkumný program, skutečný dopad modelů, jako je nástroj BeSMART nebo OiRA, na standardy v oblasti BOZP zůstává v rovině spekulací. Je třeba si položit jednoduchou otázku: vede používání výsledků nástroje BeSMART k souladu s právními požadavky v oblasti BOZP? Zatímco úspory nákladů, snadné užívání, interakce a propagace hodnocení rizik jsou v případě nástroje BeSMART zjevné, o přímých účincích na standardy v oblasti BOZP na pracovišti je možné vést diskusi. Může tomu být tak, že používání webových nástrojů, jako je nástroj BeSMART, jednoduše zvyšuje kvantitu, nikoliv kvalitu hodnocení rizik a vzájemného působení inspektorátu práce a malých a středních podniků. Ačkoliv názory vlády, podniků, sociálních partnerů, uživatelů a inspektorátu byly velmi pozitivní, stále platí, že dosud nebyla vědecky zhodnocena skutečná schopnost modelů nástrojů BeSMART a OiRA zabránit úrazům a poškození zdraví. Obecnější problém hodnocení účinků současné politiky hodnocení rizik se netýká pouze nástroje BeSMART či jakéhokoliv jiného on-line nástroje hodnocení rizik. Jedná se o problém, který se běžně vyskytuje v obecné praxi samotného hodnocení rizik a zejména v souvislosti s tím, jak jsou hodnocení rizik prováděna.

Hledání rovnováhy mezi snadným užíváním a složitostí

Tým nástroje BeSMART uvádí, že stále přetrvávají potíže se zachováním vhodné rovnováhy mezi složitostí řízení rizik a požadovanou jednoduchostí vypracovávaných hodnocení rizik. Tým nástroje BeSMART v souvislosti s hledáním této křehké rovnováhy radí klonit se vždy na stranu jednoduchosti. Inspektoři zapojení do činnosti nástroje BeSMART se otázkou, jak zachovávat co největší jednoduchost obsahu, zabývají nepřetržitě. Nevýhodou této strategie je nejistota, zda jsou kontrolní opatření, která se vypracovávají v rámci hodnocení rizik, dostatečná s ohledem na analyzovaná nebezpečí. Tuto rovnováhu dobře shrnuje Le Coze (2015), který uvádí, že hodnocení rizik, které má plnit svou úlohu prevence úrazů, nesmí být tak zjednodušující, aby jediným výsledkem byl generický seznam nebezpečí pro vybraná pracoviště. Současně nesmí být používané metody tak složité, aby byly časově náročné, nákladné a vyžadovaly specializované odborníky.

Jiným problémem je to, zda se nástroj BeSMART nepoužívá pouze k tomu, aby se prokázal soulad s předpisy na papíře, a nikoliv v praxi. Prostřednictvím interakce zajišťované úřadem HSA mají uživatelé nástroje BeSMART nepochybně možnost zajistit úspěšné provádění hodnocení rizik, a tudíž mohou komplexně řídit rizika BOZP v malých a středních podnicích. Bude však zapotřebí vhodného

výzkumného programu, který by zhodnotil výskyt zdánlivého dodržování právních předpisů v porovnání s dostatečnou kontrolou nebezpečí na pracovišti.

Tým nástroje BeSMART rovněž udává, že je složité propagovat nástroj BeSMART mezi novými uživateli. Uvádějí, že nástroj BeSMART musejí uživatelům „prodat“. Tým dále poznamenává, že jedním z problémů je důvěra, přičemž je třeba soustavně u potenciálních uživatelů posilovat povědomí o důvěrnosti uživatelských informací. Vystávají také potíže s prognózou budoucího tržního podílu. Nástroj BeSMART prokázal, že si umí najít cestu k asi jedné čtvrtině irských malých a středních podniků, ale zbývají ještě tři čtvrtiny. Bude-li se používání nástroje zvyšovat i nadále stejným tempem, bude trvat ještě dalších deset let, než nástroj osloví zbývající malé a střední podniky. Stručně řečeno, teprve čas ukáže, zda bude ambiciózní růst nástroje BeSMART pokračovat. Rovněž přetrvává komplexní problém zachování náležité rovnováhy mezi sociální ochranou a volným trhem. Již dlouho je prokázáno, že přesvědčivé vynucování dodržování předpisů funguje. Pokud regulace chybí nebo se považuje za „mírnou“, dochází k úrazům (Tombs a Whyte, 2013). Výbuch ropného vrtu Macondo v Mexickém zálivu v roce 2011 je ukázkovým příkladem toho, jaký nepříznivý dopad může mít „mírný“ přístup k regulaci (US National Commission, 2011). Problémem je v této souvislosti to, že webové nástroje, jako je BeSMART, mohou být využity politicky k nahrazení tradičních a důvěryhodných způsobů vynucování, které jsou zakotveny v právních předpisech.

Jak se vypořádat s hodnocením psychosociálních rizik

Pokud jde o hodnocení rizik v souvislosti se psychosociálními nebezpečími, tým BeSMART si uvědomuje, že povaha těchto rizik neumožňuje jejich snadnou a jednoduchou identifikaci a proces hodnocení. Proto zaujímá tým v této oblasti pragmatický přístup, který spočívá v tom, že nabízí postupy a obecná doporučení a tato rizika nehodnotí. Nástroj BeSMART tudíž nabízí odkazy na externí poskytovatele v této problematice a poradenství týkajícího se šikany, obtěžování a stresu (například viz <http://www.workpositive.ie>) a nesnaží se hodnotit tato psychosociální nebezpečí přímo.

Právní postavení hodnocení rizik vypracovaných nástrojem BeSMART

Společnost očekává, že inspekce práce bude prováděna s náležitou pečlivostí. Avšak jak dosvědčí každý zkušený inspektor práce, inspekční orgán nemá jednoduchou úlohu. Základním problémem je nedostatečná standardizace toho, jak provádět hodnocení rizik, což znamená, že různé metody inspekce a různí inspektoři dospějí k různým výsledkům (Aven, 2011; Hrymak et al., 2015). V některých evropských zemích je profesní standard pro získání způsobilosti kodifikován. Například v Irsku stanoví čl. 2 odst. 2 písm. a) zákona SHWA z roku 2005, že způsobilou je osoba, která má „...dostatečnou odbornou přípravu, zkušenosti a znalosti odpovídající povaze práce, kterou je třeba vykonat“. Definice je však vágní a vyjasňuje se pouze během soudních řízení, kdy je zkoumána úloha hodnotitele rizik v oblasti BOZP. Může tedy vyvstat problém s právním postavením hodnocení rizik vypracovaného nástrojem BeSMART a OIRA v tom smyslu, že uživatelé mohou nabýt falešného dojmu, že jednají v souladu s právními předpisy. K tomu může dojít, pokud uživatelé nevědomky neurčili všechna nebezpečí na pracovišti a v přímém důsledku dojde k závažnému úrazu nebo úmrtí.

Možný problém může proto nastat, pokud dojde k závažnému úrazu nebo úmrtí a následné právní vyšetřování dospěje k závěru, že hodnocení rizik provedené nástrojem BeSMART dostatečně neurčilo nebo nekontrolovalo nebezpečí, která byla příčinou úrazu či úmrtí. V těchto případech je pravděpodobné, že se bude každý žalovaný při obhajobě odvolávat na interakci s nástrojem BeSMART. Bez ohledu na výsledek těchto soudních sporů může nástroj BeSMART snadno získat negativní publicitu. Sporné body se budou řešit, pokud k těmto precedenčním případům dojde, ale bylo by

nanejvýš žádoucí v mezičase poskytovat takové odborné právní poradenství, aby inspektoráty práce a uživatelé plně porozuměli nezbytným omezením při určování odpovědnosti.

Faktory úspěchu a přenositelnost

Úspěchy

Jakožto metoda pro inspektoráty práce, jak oslovit odvětví malých a středních podniků a vzájemně na sebe působit, neexistuje žádné jiné paradigma vynucování, které by se mohlo prokázat takovou účinností. Tým čtyř inspektorů práce zaměstnaných na plný úvazek s jedním administrativním pracovníkem ukázal, že dokáže vzájemně spolupracovat s více než 8 000 malými a středními podniky ročně a zajistit vypracování asi 140 000 hodnocení rizik a 7 000 výstupů dokumentace o BOZP. Nástroj BeSMART rovněž uspořil irským podnikům mezi 31–45 miliony EUR za náklady na dodržování hodnocení rizik v oblasti BOZP formou bezplatné, interaktivní a důvěryhodné webové platformy zachovávající důvěrnost údajů. Nástroj BeSMART jasně prokázal ekonomickou výhodnost používání webových nástrojů pro hodnocení rizik v oblasti BOZP. Žádná jiná metoda regulace nevykazuje takovou hospodářskou efektivitu při vypracování hodnocení rizik v oblasti BOZP pro malé a střední podniky. Nástroj BeSMART lze proto považovat za nástroj představující vynikající hodnotu pro inspektoráty práce členských států, který také snižuje zátěž pro malé a střední podniky.

Další potenciální výhodou nástroje BeSMART jsou možnosti, které přináší v oblasti evropské regulace o BOZP. Jednou z velkých regulačních překážek, které vždy čelily vyspělé tržní ekonomiky, je dosažení vhodné rovnováhy mezi sociální ochranou svých obyvatel a pracovníků při současném umožnění fungování volného trhu. Příliš rozvolněná regulace, jak často zaznamenáváme, má za následek větší počet úrazů, poškození zdraví a finanční ztrátu pro pracovníky i podniky (Tombs a Whyte, 2013; Walters a Wadsworth, 2016). Obdobně se za problematickou považuje příliš svazující regulace a má se za to, že brání tvorbě pracovních míst a vytváří zbytečnou zátěž pro podniky (Business Regulation Forum, 2007). Nástroj BeSMART, který sklízí skoro samé pochvaly jak od uživatelů, tak od podnikatelského odvětví v Irsku, se ukázal jako příklad toho, kdy je možné se dohodnout na rovnováze mezi dostatečnou sociální ochranou a fungováním volného trhu.

Dalším úspěchem nástroje BeSMART je standardizace požadované dokumentace a chování. Platforma BeSMART nabízí jednoznačnou výhodu v podobě metody vypracování hodnocení rizik a dokumentace o BOZP, která je schválena inspektorem práce. Podstatou problému se stávajícím nedostatkem standardizace je to, jak přesně hodnocení rizik provádět. To je i nadále významným problémem (Aven, 2011; Hrymak et al., 2015; Lenhardt a Beck, 2016).

Další prospěch, který nástroj BeSMART nabízí, je redakční kontrola doporučených pokynů předložených inspektorátem práce. Vzhledem k velkému počtu různých rad v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví představují pro uživatele informace a poradenství o bezpečnosti a ochraně zdraví schválené inspektorátem práce cennou výhodu. Interakce mezi inspektoráty práce a uživateli nástroje BeSMART je úspěšná. Namísto provádění formálních inspekcí na místě a výkonu vymáhání dodržování předpisů, což je často konfrontační a právně formalistické, vystupují inspektoři nástroje BeSMART výlučně v poradní a vzdělávací roli.

Zvláštní výhodou nástroje BeSMART je to, že také může rozšířit interakci inspektorátu práce o oblast řízení BOZP a vzdělávání. Neexistuje důvod, proč by model BeSMART nebylo možné rozvinout tak, aby poskytoval plnou šíři dokumentů pro systém řízení BOZP, které se propojí s nyní již vypracovávanými hodnoceními rizik a dokumentacemi o BOZP. Tím může nástroj BeSMART poskytnout bezplatný systém řízení BOZP, který umožňuje provedení úplného auditu. Balíček služeb nástroje BeSMART

doplní také přidání on-line školicích modulů, které pokrývají příslušná chemická, fyzikální a biologická nebezpečí, jakož i nebezpečí plynoucí z lidského faktoru.

Přenositelnost

Zdá se, že neexistuje žádná překážka bránící přenesení modelu založeného na nástroji BeSMART do širšího společenství evropských malých a středních podniků, které nevyužívají nástroj OiRA nebo jiný podobný webový nástroj. V tomto ohledu vyplynula z činnosti týmu nástroje BeSMART zejména tři ponaučení týkající se přenositelnosti.

Zprvu, podnikům je nutné nástroj BeSMART „prodat“. To obnáší značné množství propagačních činností ze strany zúčastněných inspektorů. Zadruhé, pro uživatele je naprosto zásadní důvěra. Je třeba uživatele neustále ujišťovat o důvěrnosti informací. Zatřetí, obsah musí být jednoduchý a jeho používání snadné.

Je rovněž možná přenositelnost do všech vzdělávacích programů týkajících se rizik. Neexistuje důvod, proč by vzdělávací osnovy napříč EU nemohly zařadit do seznamu literatury nástroj OiRA a BeSMART, nejsou-li přímo součástí sylabů.

Klíčové poznatky a závěry

Nástroj BeSMART v současnosti v Irsku velmi dobře funguje a úspěšně oslovil odvětví malých a středních podniků. Schopnost webových nástrojů, jako je BeSMART, toto odvětví oslovit jasně prokazuje jeho užitečnost. Není pochyb, že by nástroj BeSMART a jiné podobné webové nástroje měly i nadále plnit svou současnou úlohu. Rovněž existuje dobrý argument pro tvrzení, že vzhledem k úspěchu nástroje BeSMART by takovéto iniciativy měly získat další a významnou podporu v podobě zdrojů. Od zavedení rámcové směrnice nevznikly žádné jiné iniciativy v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví, které by dosáhly takové míry interakce s odvětvím malých a středních podniků při současném využití tak malého objemu zdrojů inspektorátu práce. Nástroj BeSMART rovněž prokázal jasné snížení zátěže pro podniky. Malé a střední podniky získaly snadno použitelnou, bezplatnou, důvěryhodnou a interaktivní metodu vypracovávání hodnocení rizik a dokumentace o BOZP. Odhaduje se, že nástroj irským podnikům od roku 2011 ušetřil 31–45 milionů EUR. Nástroj byl tedy v souladu s hlavním cílem volného trhu a současně si zachovával jasnou úlohu v oblasti sociální ochrany.

Nástroj BeSMART a jiné podobné webové nástroje mají také nevýhody, které souvisejí s otázkou, jak zvýšit počty uživatelů a hodnotit, jak účinně brání úrazům a poškození zdraví na straně uživatelů. Další potíže vyvstávají v souvislosti s tím, jak na tyto webové nástroje bude nahlíženo v soudních řízeních a jak mohou být použity pro účely vynucování. Kromě toho větší užívání a propojování nástroje BeSMART a jiných podobných webových nástrojů s vynucováním bude vyžadovat výzkumné programy, které plně zhodnotí užitečnost nástrojů.

Cílem by měla být konkrétně podpora a rozšíření iniciativy BeSMART a jiných podobných webových nástrojů obecně. V tomto ohledu je zásadní provádět další výzkum týkající se těchto aspektů:

Co motivuje podniky, aby se staly (nebo nestaly) uživateli nástroje BeSMART?

Jaký dopad má nástroj BeSMART na standardy BOZP na pracovišti?

Jak může být nástroji BeSMART a podobným modelům udělen právní status, který bude pro potřeby inspektorátů práce zahrnovat otázky týkající se určování odpovědnosti?

Jak mohou být do modelů typu BeSMART začleněny funkce řízení BOZP?

Jak mohou být modely typu BeSMART začleněny do obecnějších norem pro řízení rizik vydaných MOP, ISO a podobnými organizacemi?

Stručně řečeno, tento diskusní dokument si klade otázku: mohou webové nástroje pomoci inspekčním orgánům v oblasti BOZP, pokud jde o nutnost posílit hodnocení rizik v rámci odvětví malých a středních podniků v EU? Tato otázka bude předmětem důkladné diskuse s využitím odborných znalostí zúčastněných vedoucích pracovníků a odborníků, z nichž řada bude mít bezprostřední zkušenosti s prováděním inspekční činnosti v podnicích a s vynucováním národních norem v oblasti BOZP. Mají dobrou výchozí pozici, aby ovlivnili směřování této diskuse a budoucí politiku týkající se úlohy regulace EU v oblasti BOZP významné ze sociálního a ekonomického hlediska. Za účelem zahájení diskuse o tom, jak může být zdokonalena služba nástrojů, jako je BeSMART a OiRA, a jak mohou být použity pro účely vynucování, byli účastníci vzájemného hodnocení požádáni, aby vyplnili částečně strukturovaný protokol pohovoru obsahující devět otázek. Obdrženo bylo 20 odpovědí (asi polovina všech účastníků) a níže uvádíme stručné závěry:

Webové nástroje jsou považovány za velmi užitečné proto, že malé a střední podniky mohou i tímto způsobem plnit své potřeby v oblasti BOZP, a tudíž je zapotřebí další propagace a podpory.

Delegáti spatřovali ve webových nástrojích z povahy těchto nástrojů poradní a vzdělávací prostředky a nedoporučovali, aby byly tyto nástroje zakotveny v právních předpisech.

Jediným negativním aspektem používání webových nástrojů byl problém, který představuje navýšení počtu uživatelů.

Použitá literatura

Aven, T., 2011. Quantitative Risk Assessment, the Scientific Platform (Kvantitativní hodnocení rizik, vědecká platforma). Cambridge University Press.

Business Regulation Forum, 2007. Report of the Business Regulation Forum (Zpráva Fóra pro regulaci podnikání). Donal de Buitléir, předseda.

Hrymak V., DeVries J.M.A., Leva M.C., 2015. Workplace Risk Assessment in Ireland; is there a standard practice. Proceedings of the Irish Ergonomics Society Annual Conference (Hodnocení rizik na pracovišti v Irsku: existuje standardní praxe? Závěry z výroční konference Irské ergonomické společnosti). Trinity College Dublin. Červen 2015.

Le Coze J.C., 2005. Are Organisations Too Complex For Technical Risk Assessment and Current Safety Auditing? (Jsou organizace příliš složité pro technické hodnocení rizik a současný audit bezpečnosti?) Safety Science 43, 613–638. Peer Review on „Use of web-based tools for OSH risk assessment“ (Vzájemné hodnocení „Používání webových nástrojů k vypracování hodnocení rizik v oblasti BOZP“) – diskusní dokument hostitelské země, září 2017.

Lenhardt U., Beck D., 2016. Prevalence and quality of workplace risk assessments – Findings from a representative company survey in Germany (Výskyt a kvalita hodnocení rizik na pracovišti – závěry z reprezentativního šetření podniků v Německu). Safety Science 86, 48–56.

SBA Fact Sheet Ireland (Informativní přehled o Irsku s ohledem na iniciativu „Small Business Act“), 2016. Evropská komise. Dostupné na adrese: <https://isme.ie/assets/SBA-Fact-Sheet-2016-Ireland.pdf> [naposledy navštíveno v září 2017].

- Tombs, S., Whyte D., 2013. The Myths and Realities of Deterrence in Workplace Safety Regulation (Mýty a realita odrazujícího účinku právních předpisů o bezpečnosti na pracovišti). The British Journal of Criminology, ročník 53, číslo 5.
- US National Commission, 2011. Deep Water The Gulf Oil Disaster and the Future of Offshore Drilling (Deep Water: ropná katastrofa v zálivu a budoucnosti vrtání na moři). Zpráva předsedovi národní komise o úniku ropy z vrtu Deepwater Horizon společnosti BP a o vrtání na moři, leden 2011.
- Walters D., Wadsworth, E., 2016. Contexts and arrangements for occupational safety and health in micro and small enterprises in the EU – SESAME project (Souvislosti a opatření v oblasti BOZP v mikropodnicích a malých podnicích v EU – projekt SESAME). Evropské observatorium rizik – shrnutí literatury. Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, dostupné na adrese: <https://osha.europa.eu/es/tools-and-publications/publications/contexts-and-arrangements-occupational-safety-and-health-micro>. ISSN: 1831-9343.

Tato případová studie vychází z textu níže uvedené publikace (který byl zkrácen tak, aby splňoval formátové požadavky případové studie na platformě OiRA): „Peer Review on the ‚Use of web-based tools for OSH risk assessment““ („Vzájemné hodnocení ‚Používání webových nástrojů k vypracování hodnocení rizik v oblasti BOZP““) Autor: Dr Victor Hrymak, Dublin Institute of Technology (DIT); září, 2017; Vydalo GŘ pro zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování; EVROPSKÁ KOMISE